

Megyei kór-körkép (2.)

„Lenni vagy nem lenni?”

R. Zsuzsanna tudatos, igaz-
verig mai nő. Okosan meg-
tervezte eddig is életét: a
szegedi gimnáziumban „haj-
tott” a kitünőt, nem hiába.
Érettségi után azonnal föl-
vették a közgazdasági egye-
tem külker-szakára. Szívós,
kitartó munkájának ott is
meglett az eredménye: böl-
dogan vette át a vörös diplo-
mát. A két idegen nyelven
jól beszélő, kiválóan ígér-
kező szakember a fővárosi
munkaajánlatra mondott
igent, vállalva a kezdeti
nélkülözést, az albérlést.
Minden energiáját a szak-
mai előrehaladásra, no és
az anyagi gyarapodásra for-
ditotta. „Szerelemre idő és
erő hiány nem is gondolok”
— mondta egyszer, amikor
összefutottunk. Néhány hete
találkoztunk ismét: el-
mondta imádja a munkáját,
jól fizetett, vezető állásban
van, sokat utazik, kocsit vett,
Budán öröklakást... Szóval
él, mint hal a vízben, csak
éppen egyedül. Van ugyan
egy állandó jó barátja, ház-
asságra egyelőre nem gond-
olnak, hát még gyereket!
„Majd” — mondja Zsuzsan-
na, akinek a negyedik X-
ben már ezüst szalák csil-
lognak a hajában.

Eszembe jutott a drága,
jó egészségnek örvendő A.
bácsi, a 93. évében járó, vi-
lágot bejárt, nemzetközi el-
ismerésekkel elhalmozott
akadémikusunk, aki tavaly
karácsony táján azt mondta
nekem: egész életemben egy-
valam hiányzott a boldogsá-
gomhoz: a család, a gyer-
ek. Ha még a férfiszív is
sírhatja az elszalasztott lehe-
tőséget, mit érezhet a maj-
dan visszatekintő, teremtésre
született, mégis magtalan
asszony?

Hány és hány nő dilem-
mája ez manapság: szüljek,
ne szüljek, legyen gyerekünk
egyáltalán, vagy elég lesz
az az egy is? Tíz magzatát
világra hozott nagymamám
bizonyára értetlenül és meg-
vetéssel hallgatná ezeket a
nyafkaságokat, s a családok
mai anyagi körülményeit
látva bizonyára fölháborod-
na pénzközpontú érveinken.
Egy dolog miatt azonban
biztosan együttérezne a mai
vacillálókkal: „bizony, bi-
zony, egy fenéknél nehéz két
lovat megülni! Az asszony
vagy maradjon otthon és
vezényelje a családot, vagy
éljen magának és szálljon
virágról virágra, mint a pil-
langó.” Csak szegény a szá-
zad elejéről idecsöppenvén
azt nem tudhatná, hogy ma-
napság a férjjel, gyerekek-
kel megáldott asszonyok zö-
me nem azért röppen ki 8—
10 órányira a családi fé-
szekből, hogy saját örömét
keresse házon kívül: több-
nyire ugyanis övének keresi
a kenyeret amellé, amit a
papa hazahoz. (Tisztelet a ki-
vételnek, aki megszállottja
hivatásának úgy, hogy köz-
ben nem rövidíti meg hosszú
távollétével, idegességével,
megosztott figyelmével a
családot.) Igaz, hogy mára
ez a „kenyér” szó némi je-
lentésváltozáson ment át,
mert míg 70—80 éve valóban
sokfelé törhető harapnivalót
érthettek rajta, ma meleg és
dívatos kiskabátot, bélelt
csizmát, lego-játékot vagy
kerékpárt..., de hát az
igények is változtak, s el-
végre 40 év választ el ben-
nünket az utolsó háborútól.
No, meg nagymamának ha
volt „kedve” szülni, ha nem:
szülnie kellett. Akkor senki
sem kérdezte, kedvvel vál-
lalja-e a „terhes” kilenc hó-
napokat, meg mindazt, ami
utána jön.

Ma választhatnak az asz-
zonyok, hát választanak is:
a természet hangját töldü-
börgi a modern élet dobper-
gése: előbb a szakma, a
karrier, előbb a lakás, a
bútor, néha ennél több is.
De általában nem luxusigé-
nyek ezek, inkább nevezném
felelősségteljes fölkészülé-
nek. Az első vagy egyetlen
gyerek vállalása lelkiismer-
etes fölnevelése — hangsú-
lyozom, lelkiismeretes fölne-
velése — komoly feladat ma-
napság két dolgozó szülő
számára. Nem ítelhető el
senki azért, ha döntése előtt
fölméri teherbíró képessé-
gét — és a szolgálatások
szinonimáját... (Bár minden
szülő mérlegelné emberi és
anyagi alkalmasságát, mi-
előtt életet ad!)

Beszélgettem fiatalasszo-
nyokkal, kíváncsi voltam,
mi befolyásolja családterve-
zésüket. Aki szülés előtt
állt, berendezett lakással
szeretné fogadni gyermekét.
Volt, azt hiszem, ő a fehér
holló — aki házassága sta-
bilitásáról akar előbb meg-
győződni. A huszonöt éves
adminisztrátort, akinek már
övodás a kislánya, a gyerek-
holmik csillagászati ára, a
gyerekrendelők zsúfoltsága,
a hosszú, szülőket és a kis
betegeket kínzó várakozás,
a gyerekekkel és bevásárló-
szatyorral végigkinlódtott
utazások, a megnövekedett
házi munka riasztja el egye-
előre az újabb szüléstől. Az
egyik kétégyes szövívő
házassága válságát épp ab-
ban látja, hogy munkája,
háztartás, a gyerekek mel-
lett elhanyagolja a férjét
— de mit tegyen, ha este
örül, hogy végre csönd van,
és a fal felé fordulhat.

Ezt a hétköznapi valóságot
tükrözik a megyei statisztika-
i adatok is. Az 1980-as
népszámlálás idején az itt
élő nőknek 46,6 százaléka
tartozott a szülőképes kor-
ba, közülük minden harmadik
az ebből a szempontból
legideálisabb, 20—29 évesek
csoportjába. Az országban
ugyanakkor 47,1 százalék
volt ez az arány, s köztük
a miénkkel viszonylag
kevesebb volt az úgyneve-
zett aktív szülőképes korú-
ak, a huszonévesek aránya.
A csaknem azonos számsze-
rű föltételek ellenére azon-
ban — 1980 óta — Csong-
rád megyében kevesebb nő
szánja el magát gyermek vi-
lágra hozatalára, mint az
országos átlag, s ezen belül
különösen a szegedi adatok
tanúsodnak asszonyaink bá-
toratlanságáról. Míg ország-
osan ezer szülőképes korú nő-
re 1975-ben 72,8 élveszületés
jutott a számok rideg logi-
kájára szerint, 1982-ben már
csak 52,3. A megyei kép: ez
az arány itt 69-ről 48,9-re
csökkent. Fájdalom, de az
ezer lakosra jutó születések
száma itt a legalacsonyabb
az országban. A folyamat —
a 20—29 évesek alacsonyabb
száma miatt is — ma még
tart. A prognózis szerint
1986 és 1995 között valame-
lyest többen lépik át ennek
a korcsoportnak a küszöbét,
s 20—24 évesek lesznek az
1975-ös „csúcs”-ban született
lányok, így az ezrefordulót
megelőző öt évben valami-
vel több gyerek születik
majd. Kétezer első évtizedé-
ben azonban ismét gyorsuló
csökkenésre lehet számítani
megyénkben.

Az egyéb okok? Az ösz-
tönös elhatározáson és a tu-
dati tényezőkhöz kívül a vá-
rosi életvitel rovására írják
ezt a szakemberek. (Me-
gyénkben a népesség jelen-
tős része városokban él.
Legjellegzetesebb helyi sa-
játosságunk a nők átlagnál

magasabb foglalkoztatottsá-
ga, a könnyüiparban kínált
— három műszakos — mun-
kaalkalmak fokozottabb
megterhelést rónak az asz-
zonyokra. Bizonyára szint-
tén oka ez a válások számá-
ban elért „előkelő” helyük-
nek is, hiszen az anya válá-
lára nehezülő kötelezettsé-
gek az idő- és energiahiány,
valamint a lelkiismeret kon-
fliktusa lecsapódik a családi
életben is. Ma már ott tar-
tunk, hogy nem csak a gyer-
mek vállalásától félünk, ha-
nem a házasságkötéstől is.
Olykor a férj vagy feleség
iránti kötelezettség teljesí-
tése is túlhaladja erőnket:
egyre nő az élettársi vi-
szonyt választók száma.

Úgy tűnik, kezdünk mene-
külni a kötöttségektől, a
kötelezettségektől, nem bi-
zunk eléggé önmagunk er-
kölcsei erejében, türekepes-
ségében: energiánkat egyre
inkább csak saját magunk
fönntartására tartjuk elégsé-
gesnek, nem többre. Ameny-
nyiben külső okok idézik elő
ezt a tartózkodást, ezen az
ismert népesedés- és szociál-
politikai intézkedéseken, a
családjogi törvény leendő
módosításán kívül — helyi
döntésekkel is igyekeznek
változtatni a megyei tanács.
A Csongrád megyére vonatkozó
közép- és hosszú távú népe-
sedéspolitikai koncepció az
anyagi tényezők javításáról
szólva külön figyelmet szen-
tel a gyermek nevelő csalá-
dok lakásellátásának, a
gondozásnak, a családi kör-
nyezet javításának föltételei-
ről, a tudati tényezők fon-
toságáról. Meghatározza az
oktatási, egészségügyi intéz-
mények, valamint a munka-
helyek családok segítő fel-
adatait. Aki azonban a se-
gítség ellenére úgy érzi, kép-
telen felelősséget vállalni a
másként, valóban jobb, ha
nem hív a világra új életet.
Ha mégis? Akkor újabb la-
vínát indít el, amely a ves-
szélyeztetett gyerekek — és
a társadalom — ezernyi
gondját szaporítja.

De szerencsére vannak
még apa- s anyaszívü em-
berek, és ha a kellenél
kevesebben is, de születnek
várva várt, gyönyörű szép,
egészséges babák a szere-
tetel és bélelt otthonokba.

Chikán Agnes

(Következik:

Aldott állapotban)

Szünidei program gyerekeknek

A téli szünidőben az iskolás gyerekeknek gazdag progra-
mot kínálnak a Bartók Béla Művelődési Központ népmű-
velői. Játékos-dalos vetélkedőket, bábszínházat és filmveti-
téseket szervez, nemcsak a művelődési központban, hanem
kint az iskolákban is. Felvételünkön: a makkosházi általá-
nos iskolásokat szórakoztatja a Tracsika-duó

Koreográfusnak is születni kell

Nagy feladatra vállalkoz-
nak a szegediek a Hair
szinrevitelével — gondolhat-
ja az aggodó színházbarát,
összemérve a világhíres
musical kivánalmait s a
honi társulat mindösszes le-
hetőségét.

— Igaz, olyan magasságot
előztünk meg, melyet nem
könnyű átugorni, de ami
eddig összeállt, annak alap-
ján bizakodhatunk — söpri
el a kételyeket Tóth Sán-
dor, a Pécsi Balett igazgató-
ja, aki vendékként irányítja
a szegedi táncosokat.

— Elégedett a balettkar
felkészültségével, összeté-
telével?

— Ebben az esetben a ba-
lettkar nem igazán jó kife-
jezés, hiszen annak tényleg
nem ideális. Önálló estre
talán nem telik még. Szin-
padi táncra azonban ragyo-
gón alkalmas a társaság.
Még hozzá úgy csináljuk,
személyre szólóan, picivel
mindegyikük maximális tel-
jesítménye „fölé” fogalma-
zunk. Tényleg áldatlanok a
körülmények, sok az elő-
adás, egyik próbáról zuhan-
nak be a másikra. Ráadásul
ez az áttelepített technika
sem épp eszményi. Am
szorgalmuk, hitük átsegít
a nehézségeken. Külön sze-
rencse, hogy az itteni színé-
szek mozgáskultúrája is
igen magas, meg sem lehet
majd különbözteni, ki a
táncos és ki nem.

— Összehasonlítás kinal-
kodik a Rock-színház Hair-
jével...

— Nem láttam még. Ami-
kor a bemutatót tartották,
nem tudtam egész pontosan,
mit is tervezek Szegedre.
Ugyanúgy, mint mikor a
Chicago három helyen ment
az országban: nem érdekelt
a többi, amíg a sajátomat
ki nem találtam. Most már
úgy állunk, meg tudnám
nézni a pestieket.

— És Forman filmje?

— Más műfaj, mások az
eszközei. Nem lehet össze-
vetni a színházzal. A film
bizonyos szempontból privi-
legizált helyzetben van,
mert a legjobb változatot
tarthatják meg, s azt látja
mindenki. Am hiányzik az
előadás hús-vér közelsége,
a könyörtelen pillanat, amely
ha egyszer megtörtént, meg-
másíthatatlan.

— Milyen pécsi feladatok
fogják közre szegedi vén-
dég szereplését?

— Mostanában fejeztük
be Eszéken a Carmen mun-
kálatait. December 19-én, a
színház ünnepélyes megnyi-
tóján, a Pécsi Balett táncol-
ta a betétszámokat. A ju-
goszláv tévé egyenesben

Szegeden próbál a Pécsi Balett igazgatója

Nagy László felvétele

Tóth Sándor intenciókat ad a Zenés színházból

közvetítette, a premieren
már csak néző voltam. A
Hair bemutatója, január
18-a után hazautazom. Ek-
kor tüzték műsorra Eck Im-
re Don Juanját, melynek
férfi főszerepét 1966-ban én
táncoltam. Majd meditativ
felkészülési időszak követ-
kezik, balettetest szeretnék.
De erről korai beszélni, hi-
szen a terv még olyan, mint
a jéghegy, amelynek csak a
csúcsa látszik.

— Munkamódszere?

— Előre tudom, tisztá-
zom, melyik jelenet miről
szól. Aztán a színházi agy
dolgozik: mit szeretnék
mondani a közönségnek.
Amikor kiállok a szereplő-

Varju Erika

Csúcsforgalom után

Árubőség és hiánycikkek

Akad még néhány nap az
évből, talán mégis mondhat-
juk: véget ért a szezon, a
csúcsforgalom az áruházak-
ban. Elmúlt a karácsony, az
ajándékozás ünnepe. Most
mérleget készítenek, számol-
nak és viszonyítanak a ke-
reskedők. A város két leg-
nagyobb üzletében, a Cent-
rumban és a Nagyaruházban
kiváncsiskodtunk: mekkora
volt a forgalom, mi volt a
hiánycikk és miből tudták
kielégíteni az igényeket.

CENTRUM. A várakozás
föfüli volt az érdeklődés, és
ami a legfontosabb, a fizető-
képes kereslet. A múlt év
decemberi forgalomnál tíz
százalékkal volt több az idei,
de még van néhány nap az
évből. Ha napi 1 millió át-
lagbevételt számolunk, a
forgalom értéke eléri a 68
millió forintot. Ez a summa
jelentős nyereségre enged
következtenni. Megtudtuk,
hogy a feltételezés jogos,
éppen ezért a decemberi
Centrum-hétfőn és a ka-
rácsony előtti négy napon
műszaki árukból, ruházati és
konfekciós cikkekből 20-30
százalékos árengedményes
vásárt tartottak — a nyere-
ség terhére.

Hiánycikkek: a huszon-
ezer forintos szinestévek
(igaz, a nyugati világcégek
termékeiből bőven akadt, de
a 40-50 ezer forintos érték
miatt csupán néhány dara-
bot vettek meg), hűtőszekré-
nyek (a mélyhűtők között
nem lehetett turkálni), gáz-
készülékek (itt az ellátás
nem volt folyamatos), férfip-
cipők.

Bőséges volt a kínálat a
kozmetikai és az ajándék-
tárgyakból, játékokból, kü-

lönösen a társasjátékokból,
japán, Siemens és amerikai
magnetofonokból. A ruhá-
zati cikkekből is sikerült ki-
elégíteni az igényeket. Arról
is tájékoztattak az áruház-
ban, hogy sokan vették
igénybe az úgynevezett in-
gyenes házhoz szállítást,
kedvelték a vevők a díszso-
magolású dobozokat, virá-
got.

NAGYÁRUHÁZ. Szeged
legnagyobb üzletközpontja is
bőven a tavaly decemberi
forgalomtól áruult. A múlt,
évi decemberben volt 85 mil-
lióval szemben ezúttal 95 és
fél millió a forgalom. Erde-
mes külön kiemelni az óra-
ékszer részt, ahol 6 millióért
áruultak, valamint az aján-
dékárú boltját. Itt fémil-
lióval több volt a bevétel,
mint egy évvel korábban.

Keresték és kapták is a
vevők a hűtőládákat, de
nem szolgálhattak például
szánkóval és elegendő síru-
hával. Olcsó tévé itt sem
volt, akadt viszont bőséggel
hűtőszekrény, lemezjátszó,
videomagnó és Babetta.
Nem hiányzott a szőnyeg,
a kardigán, a pulóver, sőt a
Budaprint az ágynemű tel-
jes választékát biztosította.
Kevés volt a női papucs, a
pongyola és az alkalmi ru-
ha. Elég volt az árukészlet
ingekből, porcelán- és kris-
tálytárgyakból, Zsolnay-ét-
készletekből és vietnami ké-
zimunkákból. Nem így a he-
rendi termékekből.

Jelentős az étterem for-
galma is, amely a Nagyaru-
ház szerves része. Bevételük
is hozzájárult a 95 és fél
millióhoz.

A. S.